

Наслігі

Журнал
пластового
юнацтва

Ватра курінних

(Думки із слова Команданта Пластунів на прощальній ватрі Вишкільного Курсу Курінних УПЮ)

Перед нами палає ватра курінних. Як і кожна пластова ватра вона має викликати у вас позитивні почування, думки і постанови, що з ними ви маєте стати до нової праці у ваших пластових частинах.

Хай ця ватра горить під такими гаслами:

пластун на чужині — це посол української справи,

курінний — це найкращий пластун у своїй частині,

виховна праця у Пласті — це підготовка й обов'язок служби Батьківщині.

* * *

Довкрути нас чужі ліси й чужі гори. Перед нами далека тасмна чужина. Може незабаром простелиться нам шлях в далекі, незнані, чужі нам простори. Але чужина — це не наша мета. Це рямки, що в них маємо вкласти наш рідний український зміст. Розумним словом і пластовою поведінкою маємо з'єднати чужинців для визвольних змагань українського народу.

* * *

Курінний — це не урядник обраний, чи призначений, але найкращий пластун у своїй частині. Пластовим виробленням і власним прикладом, завжди перший — він веде свою частину трудним шляхом пластової виховної праці до кращої мети. Він завжди готовий допомагати своїм юнакам чинсом і порадою, з'єднує собі їх дов'р'я та добуває своїм авторитетом їх слухняність. Працює постійно над собою, щоб не фразою і формою, але річевим змістом виправдати своє перше місце між товаришами.

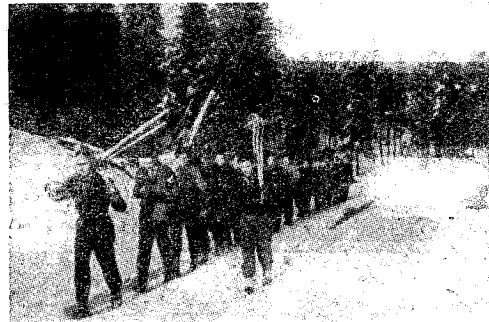
* * *

На наших землях іде від років важка боротьба за українську державність. Це боротьба, що не має собі рівної в

історії світу. Без запасів, стрілива, харчів, медичних засобів, завжди в небезпеці віч-на-віч ворота, в слоту і в зимову хуртовину бореться український повстанець, зданий на власні тільки сили.

Виховна праця в Пласті дуже близька своїм змістом до підготовки для цього роду боротьби. Життя в поземеллі, підприємчивість, зарадність, вміння переносити слоту і зимові негоди, відвага й віра у власні сили, фізична загартованість — це цілком виховної пластової праці та головні атрибути повстанської війни.

Ми не знаємо, яке наше майбутнє, але коли б доля дозволила нам верну-

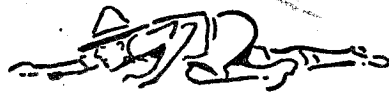

І. Вишкільний курс курінних УПЮ-ів у Міттенвальді (10.—17. 2. 48)

Фото: Калинич

тися на Рідну Землю, то — якщо цього буде треба — ми будемо мусіти використати як найкраще наші пластові вмінності в боротьбі за Українську Державність.

(Із одноймовки «Курінний»)

ЗАПОВІТ БЕЙДЕНА ПАУЕЛЛА

«У мене було щасливе життя і я бажав би, щоб кожен міг жити так щасливо. Я вірив у правду, що Господь велів бути людям щасливими та радіти своїм життям. Але ні багатство, ні кар'єра, ні самостійність — не приносять щастя. Першим кроком до щастя є вдержати здоров'я і зберегти сили молодих років, щоб на старість можна було бути корисною людиною і радіти своїм життям. Пізнання природи дасть вам багато знання і передовсім — ви навчитеся пізнавати красу такою, як її створив Бог. Будьте задсволені з того, що ви досягли в житті, але навчіться використати повністю свої досягнення! Дивіться на все погідно, помагайте другим, попробуйте залишити світ кращим як ви його застали. А коли прийдеться вам вмирати, вмирайте переконані, що ви не прогайнували життя. Що зробили ви все, що було тільки у ваших силах, щоб бути готовим. Залишайтеся завжди вірними своїм обітницям, навіть тоді, коли перестанете вже бути юнаками. Це мій останній заповіт, що його вам залишаю!»

Відправа курінних ст. пластунів у Міттенвальді

Фото: Мир. Шевчик

О. Ольжич

Пластовий капелюх

Він висить в мене в хаті на стіні, широкополий, трошечки прим'ятий, і ось, здається, нині вже в десяте киває і всміхається мені.

Він оптиміст, яких є мало в світі, і стоїка такого не знайти. От і тепер: побробував би ти шість місяців так на цяху чипіти!

Але! Близька вже — довгождана путь по пралісах, по долах і по горах. Знов дощ і спека і роса і порох — від кого, а від нього не втечуть!

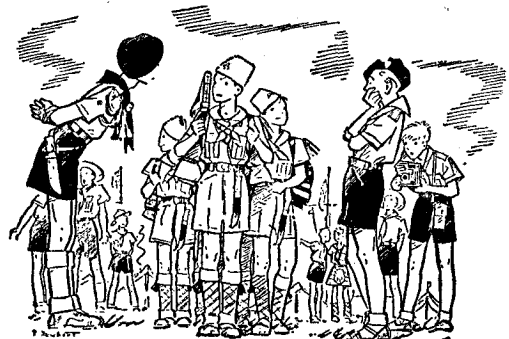
На голові незручно неспокійний він буде озиратись навкруги: «Ну й небеса, і де їх береги? А хмари! А простори вітровієні!

Наплечник, він обвис немов мертвяк! А підтягнися, посоромся, брате! Гедзь пролетів... (мале, але завзяте!) І що це ноги шкандибають так?»

Увечорі ж — о, де узяти мови! — Ліс — чорна прірва. Небо — оксамит. А ватра, ватра — дивовижний світ, золототвітний сад казковий!

Брати, в нас дужий і зухвалий сміх, усе пригадане тут — не єдине: Стежки далекі, сонце й верховини ми відшукали у собі самих.

О. Ольжич — літературний, псевдонім Дра Олега Кандиби, археолога й одного з найвидатніших українських поетів. Син відомого українського поета О. Олеса. Помер, замучений гестапівцями, в камері концентраційного табору в Саксенгаузені дня 14. червня 1944 р. Його поезії зібрані в збірках «Рінь», «Вежі» і в посмертній, виданій тут на еміграції, збірці «Підзамча».

Міттенвальдські юнаки під час вправ (Відшифровують знайденого листа)

Фото: Мир. Шевчик

Коріння живе

22. ЛЮТОГО 1857 — 22. ЛЮТОГО 1948

Скавти усього світу святкують кожного року день народин творця міжнародного Скавтського Руху лорда Бейдена Пауела і леді Бейден Пауел, його дружини, обидвох — народжених 22. лютого.

Цього року на цей день випадає ще і сорокліття започаткування скавтіну і створення скавтської організації в Англії. Це сталося 1908 року з виходом книжки Бейдена-Пауела «Скавтінг фор Бойс».

З цього приводу варто притадати декілька дат, нерозривно зв'язаних з історією скавтіну — модерного світового руху молоді.

Повстання скавтіну можна віднести насправді до 1899—1900 рр. — часу бурської війни, коли Бейден Пауел, тоді ще полковник, організував оборону містечка Мефекінг у Південній Африці. Методи розвідки, боротьби й оборони, що їх застосував тоді Бейден Пауел, стали згодом основними і в системі скавтіну. З того часу маємо і скавтський однострій — зелену сорочку з хусткою і ширококрисий ковбойський капелюх.

Під час оборони Мефекінгу Бейден Пауел зорганізував був допоміжні відділи з хлопців, завданням яких було виконувати службу розвідників, зв'язкових тощо. Ідучи за цим прикладом, англійська молодь почала із власної спонуки організувати вже в перших роках 20 століття «гуртки скавтів Бейден Пауела».

В 1907 році Бейден Пауел, який працював і передав урядові свою нову програму виховання хлопців, влаштує на острові Бравізе (на півдні Англії) двохижневий табір для 26 хлопців, вибраних з різних середовищ. Юнаки вчать тут жити таборовим життям і гуртками за скавтським законом.

Успіх табору був такий великий, що Бейден Пауел приступає вже нарік, у 1908 році, до видання свого підручника «Скавтінг фор Бойс». Книжка появляється зошитами і ще під час їх виходу починають рости «як гриби по дощі» скавтські гуртки в цілій Англії. Всі вони носять уже запропонований Бейденом Пауелом однострій — і мають свою головну квартиру — бюро, що приміщене в одній маленькій кімнатці.

В 1909 році Бейден Пауел організує зустріч усіх скавтів у Кришгалевій Палаті в Лондоні. Їх прибуває 11 тисяч. У літній зустрічі в літі згаданого року у Шотландії збирається 6 тисяч скавтів. Зацікавленою скавтською організацією і сам король — Едвард VII, який нагороджує Б. П. орденом Вікторії.

Острів Бравізе

Фото: Джемборі

Наче вогонь поширюється скавтінг у Великій Британії, колоніях та в інших країнах світу. Щоб присвятити себе всецільо службі виховання молоді Бейден Пауел відходить з армії Сталося це в 1910 році.

«В 1912 році — як писав Б. П. потому у своїх спогадах — йшло все як найкраще, поки не влучила в моє серце несподівано бомба зовсім нового виду!» Цією бомбою було знайомство й одруження з міс Олафе Соаме, яка стала найближчою співробітницею Бі-Пі (як назвали потім Бейдена Пауела) і провідницею англійських скавток. Як лорд Бейден Пауел став «шіф скавт» (началь-

Бі — Пі

ним скавтом), так і їй призначено в 1918 році титул «шіф пвід» (начальної скавтки).

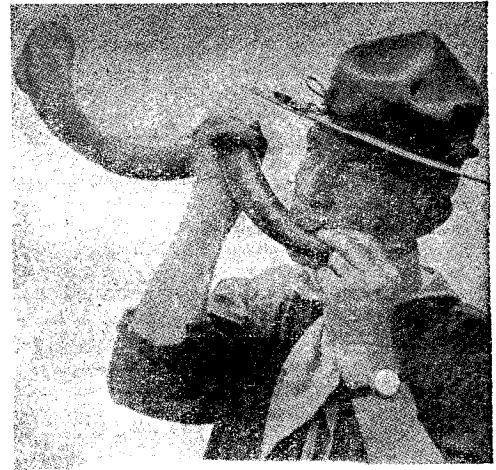
Не перепинила розвитку скавтіну і перша світова війна. Навпаки після війни — наче після добре відбутого іспиту — ідея скавтіну закоріньється все більше в світі. В 1920 році відбувається в Лондоні перша Міжнародна зустріч Племен т. зв. Джемборі. В зустрічі бере участь 12 000 юнаків із 27 держав. На цьому Джемборі проклямовано Бі-Пі «начальним скавтом» скавтів усього світу.

На великому ж Джемборі 1929 в Біркенгед біля Лондону британський король надає Бі-Пі шляхетство — титул лорда Роберта Бейдена Пауела оф Гілвел. Як перший скавт носить Бі-Пі найвище відзначення скавта «срібного вовка».

Не зважаючи на вік, Бейден Пауел відбуває весь час подорожі по всьому світу, відвідуючи скавтські організації, і в 1937 році бере ще участь в Джемборі в Голландії.

В 1938 році напередодні другої світової війни виїздить Бі-Пі до своєї улюбленої Африки, де в північній гір Кенія засновує свою останню садибу Паксту. Тут і помирає 7. січня 1941 року.

До кінця своїх днів не покидає своїх улюблених зайнятих. Стежить за льотами птахів, за слідами диких звірів, ри-

Бі-Пі трубить на розі Коодоо
(В Джилвел Парку 1919)

Фото: «Джемборі»

сує і малює. Пише теж спогади й листи. З цього часу залишив нам такі чудові своєю простотою слова:

«Самотні години спочинку віч-на-віч гір впливають добре на духа. Сидиш спокійно і дивишся на верхи Кенії, що їх на хвилину вкривають хмари. Але хоч і з ними приходять і громи і блискавки, то хмари скоро минають, залишаючи гори непорушними в соняшному світлі як і перед тисячами років. Мої гори кажуть: Дивися ширше навкруг себе, дивися вище: дивися в далечині — і тобі з'явиться дорога!»

І ще в одному із своїх останніх листів він висловив такі актуальні, про-рочі своїм змістом слова:

«Недавно я підрізував кущі троянд у мойому садку в Кенії. Це, на жаль, не висока кляса служби під час війни. Не маю чим чванитися. Але це єдина праця на свіжому повітрі, дозволена мені лікарем. На кожен випадок в підрізуванні трояндних кущів ми — скавтські провідники — можемо знайти деяку науку. Деякі кущі я підрізував так низько, що — здавалося — вони загинуть. Але ж ні! Завдяки дощам і сонцю на всіх кущах виростають гарні міцні пагони і починають цвісти ще краще, як колись. Те саме буде і з нашою скавтською організацією. Війна «підрізала» дуже наш рух з огляду на покликання провідників до війська і розсіпання молодшого нарібку по всій імперії. В інших країнах «підрізування» відбулося ще болочіше. В багато країнах надісти зрізали місцеві кущі при самій землі, намагаючися змінити їх іншими рослинами, такими як «пітлерюгенд» чи «баліля». Але коріння живе! Коли в годину визначену Богом вернеться весна миру, кущі випустять нові пагони, ще крапці, сильніші й буйніші як колись. У випробі военної хуртовини ці пагони здобудуть нові сили і допоможуть вирішю своїм національним огородам здобути наново давню славу!»

Самітний Олень, ЛЧ.

На Монблян

(Із щоденника учасника)

Вирішення йти на Монблян зродилося у мене ще в Мюнхені, перед виїздом на Джемборі до Франції. Я зажакував до наплечника: вітровку з капюзою, светер, пумпи, грубі шкарпетки і міцні черевики. Це був весь одяг, потрібний до високогірної мандрівки. Раки, джаган і ливну думав випозичити в сховищі під Монбляном.

Зі мною йде «Колюмб»

21. VIII. 1947. ще на герені Джемборі я знайшов собі товариша до мандрівки. «Колюмб» і я рішилися йти на Монблян, незалежно від того, чи одержимо матеріальну допомогу, чи ні. Ми дотримувались великої ошадности. Не купували жадних дрібниць і поволі збирали провіант.

23. VIII. Сьогодні о 23 год. рішилось. Ми дістали від Українського Комітету в Парижі допомогу 10.000 франків, а від інж. Созонтова провіант на мандрівку.

Доповнили наше спорядження, позичивши дещо в товаришів, що йдуть назад до Німеччини, а дещо купили в паризьких магазинах. Постарались про український національний прапор, апарат, фільм.

28. VIII. Ми маємо вже досить харчів і всі потрібні речі. Паризькі земляки поставились до нас дуже прихильно. Пакуємо наплечники. Наплечники важать по 30 кг. Квитки купили за повну ціну по 1290 фр. Готові до від'їзду, йдемо о 22 год. спати.

З Парижу до Шамоні

29. VIII. Париж. Встали о 6 год. Поїзд відійшов о 7.20 год. з двірця С.-Лязар. Ми зайняли добрі місця, м'які сидіння. Маємо перед собою 16 годин їзди з Парижу на південь під італійський і швейцарський кордони. Гарний краєвид. В Шамоні ми висіли з вагону і полягали спати в почекальні.

30. VII. Встаємо о 7 год. Одягаємось по туристичному: пумпи, довгі шкарпет-

ки, светер, вітровка. ми на висоті 1050 м, надворі досить холодно. Полагоджуємо в містечку наші справи: купівлю карток і значків, гірської ливни, яблук, позичаємо в туристичній крамниці раки і джагани і в заставу даємо нашу адресу. Крім того, в туристичному бюро і в бюро провідників інформуємося ще раз про нашу трасу і від'їзд ливнвової залізнички, що має піднести нас на висоту 2300 м.: таким чином ми позбудемось пів дня прозаїчного підходу.

Отже, сідаємо в кабінку залізнички і підносимось на висоту 1800 м. На цій висоті маємо пересісти в зубчасту залізничку і за півгодини будемо на бажаній висоті. Ми висідаємо з ливнвової. Тут уже цілком інший краєвид і настрої. Ми ждемо на залізничку півгодини. Небо без хмар. Стає досить гаряче. Ми сидимо на хребті, порослому кущами й борівками. Перед нами масив Монбляну. Від льодовиків яскраво відбивається соняшне проміння, зарисовуються темні місця. Це нерівності й ущелини. Деякі місця льодовика такі яскраві, що не можна на них дивитися, бо очі сліпнуть. Недалеко кінчається одна віднога льодовика і з шумом випливає гірський потік.

У першому сховищі — 3160 м

Нарешті, над'їхала зубчаста. Ми сіли до одинокого вагончика. В середині досить туристів. Переїздимо два тунелі і затримуємося на кінцевій станції. Перед нами скелясті й льодові хребти. На скелі велика стрілка і напис червоними літерами: «До сховища наліво 4 год. ходу». Ми негайно вирушили в дорогу. За нами ще три туристи. Решта людей лишилася коло залізнички й оглядала краєвид. Дорога звичайна гірська, скеляста траса. Місцями була витоптана стежка, місцями зникла, і треба було йти «на нюх». Через кам'яне поле ми підійшли за годину під скелястий хребет, 2 години йшли хребтом, і під кінець годину серпентиною — стрімкий підхід на льодовик. Із льодовика було

Наш виряд: наплечник з мішком до спання, гірський джаган, ливна, і пляшка на воду

Фото: Б. Яців

видно вже сховище: маленький будинок посеред скель. Ми відчули, що наші наплечники трохи тяжкі. О 18 год. ми забрели до першого сховища на висоту 3160 м. Тим часом з долини піднеслася нагло хмара, і на півгодини тут стало мрячно і холодно. В сховищі зустріли ми двох швайцарців. Вони сходили з Монбляну наниз. Ми повечеряли і вийшли з швайцарцями надвір. Вони говорили понімецьки, і ми дещо від них довідалися про нашу дальшу дорогу. Я докладно розглянувся в околиці і побіг на льодовик, звідки було видно кінцеву станцію залізнички. Все це було маленьке і губилося посеред скелястого оточення. В другий бік виростала стіна, куди маємо йти завтра, і наверху цієї стіни вимальовуються контури другого сховища, на висоті 3800 м. Ми з «Колюмбом» досить довго приглядаємось до скель і комбінуємо, куди піде завтрішня траса. Дещо пояснюють нам швайцарці. Треба перейти берегом льодовика й дістатись під стіну. Звідси поземо перейти мале корито, що ледве видніється чорною рисою (це потік) і вийти на малий скелястий хребет, що тягнеться аж до самої гори. Цим хребтом треба підійматись. Швайцарець остерігає, щоб не сходити з хребта на боки, бо ринвами летить безперервно майже каміння. Ще довго приглядаємось до околиці, а потім вертаємось назад до сховища. Воно мале, збудоване у формі бараку, переділене на три частини: кухня, гостинна кімната і спальна кімната. Лягаємо на матраці, підстелюємо чотири коци під спід, чотирма накриваємось і о 10.30 засипаємо.

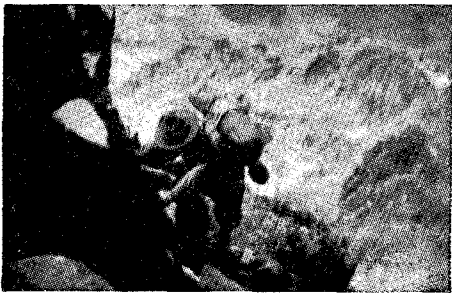
Підходимо . . .

31. VIII. Сьогодні неділя. Ми встали о 7.30. Спалося дуже добре. Поснідали і о 9.30 вирушили. Спочатку легкий підхід, за годину обійшли льодовик і наблизилися до стіни. Врешті, ми під стіною. Побіч видно ринву (ту з чорною

Український прапор на шпилі Монбляну

Фотої Б. Яців

«Підходимо» стіною . . .
Фото: В. Яців

Льодовими полями на Монблян
Фото: Г. Террац

рисою), це — потік; чути, як майже безперервно спадає каміння. Обережно підходимо ближче, ховаючись від заблуканих камінців поза виступи скелі. Ми підійшли цілком до краю ринви у вигідному до переходу місці і, сховані за кам'яними бльоками, чекаємо спокійного моменту, щоб перебігти на другу сторону. Тим часом кам'яна сьвіна суне. Чути, як понад нашими головами перелітають поодинокі камені і, обертаючись, видають звук, подібний до гуркоту літунських моторів. Раптом стає спокійно. Я тоді підводжусь і хочу переходити, але чую за кількасот метрів наді мною глухі удари. Це летить уже наступна партія. За кілька секунд буде коло нас. Завертаю, в своє безпечне місце. Ми обмірковуємо, що може бути причиною цього зростання інтенсивності лявіни. Я здогадуюся, що головним опричинцем є напевно, сонце, яке протягом недовгого часу освітлює ринву, бо вітер не змінюється. Припускаю, що за якийсь час відтане на горі все каміння, й інтенсивність трохи зменшиться. Справді, за півгодини відступі між лявінами збільшилися. Нарешті настає придатний момент, і я спокійно, але швидко переходжу 50 м на другий бік. Тут знову ховаюся під скелею. «Колюмб» тим часом слухав, чи не летить з гори каміння, щоб я міг своєчасно повернути. Тепер переходить «Колюмб», а я прислухаюся. Він також має щастя. Ніщо не летить. Ми поземою лінсію долазимо до хребта, і тепер скелями пнемося далі стрімголов до гори. Десять кількасот метрів над нами має бути сховище. Час від часу чути кам'яну лявіну, але ми в безпечному місці на хребті. Сюди каміння не залігає. Підносимось усе вище й вище. Відчуваємо, що наплечники при піднятті стають надто важкі, але вони мусять такими бути, бо на випадок поганої погоди ми запасли багато харчів та одягу і можемо в останньому сховищі чекати на кращі умови. Інакше треба б було повертатися, бо на цій висоті харчів купити не можна. Коло полудня ми зголодніли. О 13 год. вибрали придатне місце, пласку кам'яну плитку, скинули наплечники. Побіч ле-

жав сніг. Я нагорнув його до менажки, поставив її на плитку з сухим спиртом, захистив полум'я — від вітру і за 20 хвилин зварилось густе поживне какао з молоком і цукром. Закусили яблуками і рушили далі. Хоча сонце світить ясно, тут — холодно. Красвид з нашої висоти прекрасний, я роблю фото. Побіч тягнеться осніжений масив. Під нами кам'яні поля і льодовики, різьблені шпальтами. Ми йдемо дуже повільно, заощаджуючи сили. На трасі немає жадних знаків, лише час від часу на сніжному полі можна зауважити сліди черевиків або на скелях подряпини від цвяхів на підшвах.

Година 17.30 — 3800 м!

Це знак, що ми йдемо добре. Зрештою, заблудити тут не можна, треба йти прямо всрзу й не сходити з хребта. В дорозі нашу увагу звернув шум і гуркіт інший, ніж від каміння. Ми глянули на засніжений масив і побачили сніжну лявіну. Я хотів зробити фото, але поки витяг апарат, лявіна скінчилась. Лиш внизу було видно клуби сніжного пороку. Перед самим сховищем хребет став дуже стрімкий, і почалося тяжке піднімання з важкими наплечниками. Просто під ногами — дно провалля, але протягом кількох годин можна до його вигляду призвичаїтись і збайдужніти.

Врешті ми вийшли. Стоїмо проти сховища. Це малий барак, оббитий мід'яними аркушами, стоїть над самим краєм стіни прикріплений до скелі лінвами. Це здається, одиноке місце, де він міг стояти, бо довкруги льодовик. Всередині тісно Дивимось на годинник. 17.30 — висота 3800 м. Тісно, але привітно . . . Коло столів сидить чимало туристів. Скидаємо наплечники, замовляємо чай (50 фр) і виходимо надвір. Сонце світить блідо, дме холодний вітер. Бачимо, що з долини підходять малі хмари. Звідси видно веселу зелену долину Шамуні, тор зубчастої залізнички й кінцеву станцію, перше сховище і частину сьогоднішньої дороги. В другий бік перед нами засніжений масив льодовика, він заслоняє самий пшиль Монбляну. В цьому напрямі будемо йти завтра. Ми нетерплячі і вже цікаво шукаємо дороги. Але на яскравому від сонця снігу ніяких слідів, ні нерівностей, усе біле, лише очі слізять.

Красвид прекрасний і широкий.

Стежкою угору понад пропасті й ущелини

Фото: Г. Террац

проте, стоячи без руху, ми трохи змерзли. Повернулися до сховища вечеряти. П'ємо чай, їмо ковбасу, хліб, макарони (подаровані сусідами — ми їм за це дали яблука), запиваємо ще раз кавою і, нарешті, орочі. Зауважили, що апетит у нас надзвичайний. Кажуть, що це вплив висоти. Всі розпитують, хто ми такі; ми відповідаємо, що українці і пластуни (ми були в одностроях із капелюхами). Скінчили вечерю разом з іншими. Стало весело і привітно, як у кожному високогірському сховищі. Французи темпераментні й привітні, що вже так близько підійшли до Монбляну. Двоє мідних французів із французького альпійського клубу були господарями сховища. Вони також рятують в разі нещасного випадку. Від них ми довідалися, що завтра буде гарна погода, як і сьогодні. Малі хмаринки, що підносяться, — це випари воли з околиці. Ми готуємось до застрішнього туру і, змучені, лягаємо спати.

В альпійському виряді і з поганими почуттями

1. 9. Сьогодні встали о 4.30. В кімнату дивиться місяць, ясно так, що не треба світити. Відягаємося тепло проти вітру (свєтер і вітрівка). На голову, замість пластового капелюха — берет і капuzu, лице мастимо вазеліною; окуляри пізніше охоронятимуть від сонця. Снідаємо. М'ясо нам не до смаку. Наплечники лишаються в сховищі. «Колюмб» прив'язує торбу з харчами. Я контролюю, чи маю при собі мапу, компас, свисток, український національний прапор і фотоапарат. Виходимо надвір і закладаємо на черевки раки, а самі зв'язуємося на кінцях 25-метрової туристичної лінви. Дме легкий вітер. На руки натягаємо грубі вовняні шкарпетки, що служать нам як рукавиці. Я чую, що від залізного джагана тягне холод і мерзнуть руки. Вирушаємо о 6 год. Перед нами льодовик, вкритий примерзлим снігом. Бачимо стежку, витоптану туристами, що йде в напрямі хребта 400 м заввишки. Його маємо перейти, і тоді вирине Монблян. Ноги певно ступають по снігу, раки добре допасовані і тримаються міцно.

Стежка йде спочатку поземо малим хребтом. Виринають обабіч провалля. Усвідомлюємо собі, що вистачить лиш госковзнутися, і. . . Але ми спокійні, в

нас є віра в раки, джаган і линву і в наше чуття рівноваги. Тягнеться довгий підхід. Піднімаємося. Йдемо дуже поволі, майже смішним темпом. Ми знаємо, що не можна допустити до того, щоб серце билось швидко і забракло віддиху. Тоді на такій висоті, — вище як 4000 м, дуже скоро настає фізичне й психічне безсилля і людина на може йти далі. Справді, деякі ознаки високотірної хвороби нам довелося пережити, але ми знали, що це трапляється при кожному високотірному турі. Щось за підгодини від того, як ми вийшли, я почував себе погано. Мені здається, що зроблю ще кільканадцять кроків і далі вже не піду, бо не вистачить сил. Коли гляну на гору, бачу ще довжелезний підхід і знаю, що це ще не є навіть половина дороги. Із свідомості не виходить думка, що треба буде йти ще 4 години, а я вже такий втоmlений. Знов пригадується, що чим вище піднімаємось на гори, тим трудніше дихати. Так поволі зростається брак віри в себе й пропадає охота йти далі. Але я знав наперед, що буде такий поганий стан. Тут треба лише витримати і рівномірним темпом йти далі. Так цей стан переборюють.

Усе вище й вище . . .

Я йшов безперервно далі і якось раптом забув про те, що думав перед хвилиною. З'явилися кращі, веселіші думки. Крок за кроком, усе вище й вище. Сніг скрипить при кожному кроці, джаган рівномірно вдаяє металевим звуком, віддих рівномірний. У цьому монотонному ритмі минає чверть години.

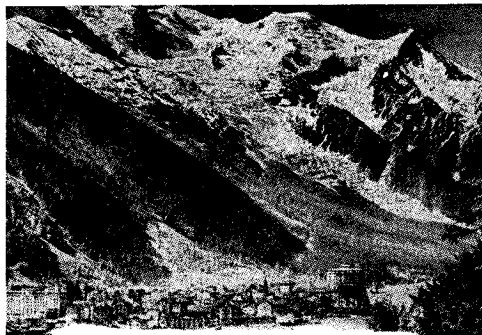
Час від часу усвідомлюю собі, що я в ході. За годину освітлюють нас перші промені сонця. Я радію цьому, відчуваю бадьорість. Бачу, що ми пройшли вже порядну частину дороги. Мені здається, що можу йти так сьогодні цілий день, і не на висоту 4800 м, а 8800.

Роздивляючись. Небо чисте, докрути нижче грізні скелі і зморщені льодовики. Позаду, в долині, в тіні, маленьке сховище. Підходимо ще годину і вилазимо на хребет.

Перед шпилем Монбляну

Звідси бачимо зблизка нашу мету, шпиль Монбляну. Він імпульсний, увесь блищить на сонці. Бачимо, що нас чекає ще довга і трудна дорога. Оцінюємо: підхід буде такий, як і досі, але схил подекуди настільки стрімкий, що не віриться, щоб можна було пройти. Це підносить трохи нашу нетерплячість. Хотілося би вже спробувати йти. Переходимо округлий хребет і сходимо 150 м наниз. При сході темпа не збільшимо, йдемо поволі. В долині широка площина, захищена від в'тру. Сонце світить прямо в вічі і відбивається від доколішніх сніжних полів. Тут затишно і присмно. Але ми йдемо далі. Просто нас, вище на 200 м, блищить на скелястому острові маленьке сховище. Прямуємо туди. Із соняшної долини входимо в тінь. 50 м вище вже знову вітер. Стає холодно. Доходимо до сховища ч. 3. Воно призначене для туристів, що заблукають або ослабнуть і не можуть йти далі. Всередині може приміститися 8—10 осіб, є мала піч і досить коців. Це сховище подібне до коробки, побудованої з алюмінієвої бляхи, прикріпленої до шпиля гори. До середини заходять з-під споду, через підлогу. Побіч сховища стоїть низький барак, і в ньому містяться саморестраційні метеорологічні прилади. коло сховища ховаємося від вітру за скелі. Прямо під нами провалля, але це

не перешкоджає нам погрітись на сонці і підкріпитись. Апетит не надзвичайний. Висота 4300 м. З мапи видно, що тут сходиться траса з Шамуні із нашою. Справді, за кілька хвилин приходить кілька туристів з напрямку Шамуні, і тепер розкладаються до відпочинку. Ми Вітаємося з ними і, по 10-хвилинному відпочинку, вирушаємо далі. Знову будемо йти без затримки 2 години, аж на самий верх. Починається гострий підхід

Шамуні із масивом Монбляну

Фото: Г. Террац

під стрімку льодову стіну. Треба міцно вбивати раки у сніг і вважати, щоб при цьому не втрапити на похилій площині рівновати, бо тоді можна зсунутися по снігу аж наниз. Затриматись нема як, бо схил великий, стіна гладка, і лід вкритий снігом всього на 5—10 см. Така з'їздова траса звичайно перетята кількома ущелинами або кінчається над урвищем. Я не вірю, щоб «Коломба» або я могли один одного затримати, якщо котрийсь із нас почне сунутись. Раки і джаган тримаються лише на снігу, і у лід їх не можна вбити. Одинока рада — це увага і старанність на кожному кроці.

Стіну перейшли ми серпентинами. Знову виразніше виринув шпиль Монбляну. Звідси бачу, що вершина, найвищий пункт на далекому хребті, з цієї сторони має вигляд досить гострого. З півночі, з Шамуні він видавався заокруглений, подібний до півкола. Тепер знову виринув як гострий хребет, по якому, здається треба буде йти, бо іншого доступу до шпиля не бачу.

На «сніговій кладці»

Йдемо знову цікавою трасою. Переходимо 100 м хребтом, в обидві сторони дуже спадистим, а одночасно стрімким. З малими відступами дме порядний вітер, і тоді здається, що втрачу рівновагу на цій «сніжній кладці», закинутій над проваллями. Знову йдемо сніжними полями і виходимо на місце, де видно як блищить у долині малий пункт, третє сховище. Ледве помітно тягнеться наш слід. На ньому рушаються чотири чорні точки, це туристи, що йдуть за нами.

Кругом блищить безмір сніжних піль. Звертаємо наш зір в іншу сторону і дивимося вниз. Там знову цілком інший краєвид. Посеред зелених площин ниткою лежить гірський потік. В одному місці видно скупчення мініатюрних домів. Це Шамуні. Там тепер тепло і нема вітру. Подругому боці масиву, де стіни гостро уриваються, видно провалля вкриті, як звичайно, різьбленими шпальтами льодовиком. Далі тягнуться скелясті шпилі, і ми з задоволенням зауважуємо, що стоїмо вище них. Виднокриг збільшується, з'являються дедалі нові і далекі верхи. Але ми цим вже не захоплюємося і йдемо далі до мети. Ми зблизились до хребта,

на якому лежить шпиль. Ним треба буде йти 300—400 м. Пускаємося йти. Перед тим я навчив «Коломба»: коли я почну сунутись по лівій стороні хребта, хай він скаче праворуч. Тоді лива затримає нас обох.

Український прапор на Монбляні

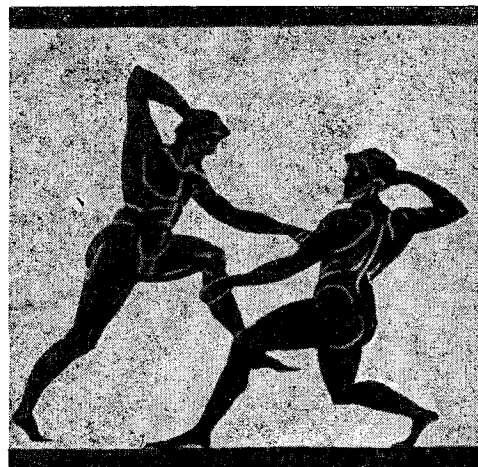
Початок переходу подібний до того, який ми перед тим пройшли. Стає лиш трохи боязко, бо не видно кінця цієї «кладки». Я дивлюся лише в вузький на 20 см пас снігу. Вся увага нап'ята на впевнене роблення кожного кроку. Вниз дивитись не хочеться, лише на стежку й черевики. Стає трохи моторошно, коли бачиш груди снігу, що летять униз. Це мимоволі викликає погані думки. При кінці переходу нетерплячість узяла гору, і я прискорюю хід. Здаю собі справу, що лише кількадесять метрів відділяють нас від мети нашої виправи. Дорога справді ще досить небезпечна, але яка вона коротка проти того, що ми пройшли досі. І цей момент чи не є найбільш приємний і емоційний, коли здається на 99%, що верх уже наш. Задихані ми виходимо на найвище і трохи поширене місце на хребті. Це найвищий пункт в Європі!

Перше наше враження: нічого надзвичайного. Навіть нема стовпа з написом Монблян і висотою. Тут дме холодний вітер, що ми його під час ходу не помічали. Ми відчувасмо, що довго тут стояти не можна. Я вітаю «Коломба», а він мене. Навколо білі льодовики. Не дурно цей льодовик називається Монблян: це понашому «Біла Гора». Кругом прекрасний краєвид. Повітря прозоре, видно море верхів і гірських ланцюгів. На схід лежить Італія, кордон перебігає 100 м від нас, і туди веде зверху стежка. На північ — Швайцарія, кордон на віддалі 10—20 км. На захід — Франція і ми на її території. Дивно, що протягом нашої цілої дороги нас ніхто ніде не питався про документи (яких ми й так не мали).

Припинаємо до джагана український національний прапор і вбивасмо в лід. Він лопотить на вітрі і сповіщає верхам, що тут присутні українські пластуни. Я роблю фото. Справді, не знати, в яку сторону повернути апарат. Одначе, знімати досить погано, бо руки заокостеніли і на очах темні окуляри.

Все докрути лежить виразно, мов на долоні. Відчувається далечинь. Лінія обр'ю зливається з небом, дуже далеко. Я напружую зір і вдивляюся у той невиразний мас, де зливається синя барва землі із синьою барвою неба . . .

Багдан Яців.

Олімпійські змагуни
Малюнок із грецької вази

Пластова Зустріч в Ганновері

«О молодосте запашний напою!»

І знову непривітні руїни ганноверського табсру ім. М. Лисенка ожили! І знову серед похнюплених постатей — «автохтонів» цього муравлища людей — мешканців табсру, з явилися дияви, розсміяні та безжурні, на морозі і морському вітрі обомалені обличчя тих, що «с'двинені і міцні дружбою, з дальніх тут зійшлися сторін»...

А було їх: 342! Звіт подавав: 186 українських пластунок і пластунів з близьких і подальших осередків британської смуги: Ганноверу, Галлендорфу, Вілефельду, Мунстер-Лягеру, Геттінгену, Годенав і Міндену. 74 білоруських братів з Ганноверу і Ватенштедту, 24 — поляків з Ганноверу і Реди, 14 литовців з Ганноверу, 7 латвійців з Ганноверу та 37 найоригінальніших англійських «роверскавтів», юнаків та жовтодубів, які викликували найбільший подив серед своїх ровесників — малих «депістичних» пластунок.

А програма? — А як же ж без програми можна організувати таку Зустріч? Їх було аж дві! Значить дві «тверді». Проектів було більше. Ось перша: шатра, теренса гра, польова кухня, «справжній пластовий табір», «справжня ватра», власна пошта, власна газета, оркестра, мегафони, забава... Це так заплановано тоді, коли на дворі була «весна» і температура доходила до 15 градусів тепла! «Людина, одначе стріляє, Господь носить кулі»... На декілька днів до 22. лютого 48, тобто до дня, в якому ганноверська пластова станиця задумала відзначити 40 — ліття існування Світового Скавтського Руху та 91 — річчя з дня народження Бі-ІІІ — в'д моря повіяв холодний вітер, а з-над Ельби хлинула студія. Всі пляни організаторів Зустрічі, до речі: чотирьох сеніорів та двох юнаків — пішли внівець. Треба було перевести «ревізію плянів». Замість шатер (напередодні 22. 2. мороз доходив до 15 градусів!) — театральна зала та приміщення кляс народної школи і «кантини». Замість теренової гри — звичайний пластовий марш з запаленням багаття і смолоскигів, замість справжньої «Ватри» — символічне «палення вогню» по середині театральної залі, замість польового Богослуження — дві богослужби у двох українських обр'ядках в закритих церквах. Все інше за програмою. А найголовнішими точками мали бути «несподіванки», про які ніхто перед другим не хотів говорити. Це була: пропам'ятна листівка з нагоди Пластової Зустрічі, пошта пластова марка і поштовий штампель з надписом в англійській і українській мовах: Ганновер — «Лисенко» 22. 2. 48 — Скавте Ралль-Пластова Зустріч. Це все — проекту і роботи несуттєвого, мабуть чи не одинокого серед нас, — пластуна — графіка Ачатоля Яблонського! Виконанням поштового штампеля цим разом вперше відкрив свій талант ютак Іван Вдовенко, що виявив неабиякі здібності у «поштовому ремеслі».

Як додаток до «несподіванки» мала бути таборова пошта, таборове пластове постачання, виставка праць пластунів, пластова преса... І на диво всі «несподіванки» на причуд добре вдалися! Листівку вивчено досвідно протягом 48 годин! Марки вибито у п'ятьох різних барвах, штампілі виконано пошту урухомлено, постачання заробило — 1110 РМ, пластова одноднівка, хоч й дуже

скромна та всежтаки в пору, підчас Зустрічі появилася і в ту же мить була розпродана! А вже найкраще «списалися» кухарі та помічники, що двома великими кітлами доброї м'ясної горохівки та кавою накармили не лише пластове братство, але також і усіх, приявних на Зустрічі, замісцевих «цивілів!» —

«З Богом, за Україну до Перемоги!» — наказував о. Михайло Карачківський у своєму привіті пластовому товариству.

Мандрівний віз Бейдена Пауела

Фото: Р. Б. Герберт

ву, відправивши богослужбу в православній УАПЦ церкві.

«Нехай Всевишній подасть Вам Сили і Витривалості! На щастя дорогу ведіть Вашу Батьківщину» — казав у своєму слові до білоруського та українського пластового юнацтва греко-католицький духівник, пласту-сеніор о. Др. Філімон Побігушка, відправляючи в «Кантині» ганноверського табору Богослуження.

«Нехай пошана до старших, любов до батьків і беззастережна відданість Україні — буде Вашим цоденним гаслом» — вітав Пластову Зустріч директор української лімназії — Опікун Пласту Проф. Хома Рябокінь.

А братня «сумівська» молодь говорила: «В боротьбі за свободу людини і свободу народів будемо йти разом з Вами, дорогі друзі Пластуни і пластуни — аж до перемоги!» І ще, і ще. А всі вони, привіти, щирі, дружні. Навіян теплом і любов'ю до тих, що роблять велике діло та слова пошани для Того, що створив Велику Скавтську Ідею.

А українські друзі вітали своїх гостей: «Вількоме!» «Вітайте!» «Серед цих непривітних руїн, далеко від Рідного Краю, вітайте нам, дорогі гості; і почувайтеся серед нас якнайкраще!»...

* * *

В 13. год. дня піднято національні прапори. Високі щогли по середині спортового майдану неначе почесний патруль виструнчилися і підняли до своїх верхків горді: чорно, червоно-білі, бі-

ло-червоні, червоно-білі, жовто-зелені та біло-амарантсві стьги народів, що брали участь у Зустрічі. Прапори здіймаються в гору та лопочуть на морозному північно-східньому вітрі, а з лав виструнчених в чотирикутнику пластових частин лунають слова пластових гимнів. Різкі команди, віддавання почеси під щоглою з ов'яним славою бойових перемог прапором Великобританії, на щоголі з символічною ознакою пластового братерства, український пластуна — юнак, останній із штафети — запалює урну з вічним вогнем на честь Того, що сорок літ тому назад почав творити гуртки могутньої сьогодні Світової Скавтської Організації.

Найстарша пластовим ступенем англійська рсвер-скавтка, віддає почесь Тіням Їхнього і нашого Бейден - Пауела і говорить короткі слова на відкритті цього радісного «Тейдінг — дею»: «Відаємо честь Нашому Духовому Провідникові та Опікунові Робертові Бейден — Пауелові. Якби Він сьогодні жив і був приявним серед нас, в Нього раділи б очі і наповнялося б теплом почуття вдячності серце! Він сказав би Вам: Робите добре діло!»

Знову слова команди і пластове міжнародне братство з гомоном і радісними вигуками (більше зі зимна, чим з довілля...) заповняє тепло ogrіті шкільні кімнати та приміщення, де має відбуватися «Ватра». За той час голодні заспокоюють свій голод, інші «торгують» завзято в пластовому постачанні, обмінюються пластовими марками, збирають підписи на пропам'ятні пластові листівки, читають пластову одноднівку, штемплують і відправляють пошту...

В 15. год. починається «Ватра». Читають привіти. Співають пісні, виступають поодинокі групи. Музика, світи, танки, пластові жарти — неначе на фільмовій плівці блимають перед очима чисельно зібраної пластової братії та запрошених (і непростених!) гостей.

А на закінчення: здіймають прапори. Командант зустрічі здає звіт англійському офіцерові — скавтсві. Останні прощальні слова і Пластова Зустріч в Ганновері закінчена. Ще гомонять пісні від'їжджаючих автомашинами англійських, польських, литовських і латвійських скавтів. На кінець після трудів і важкої праці: пластова забава і танці, на якій затіснилася щераз білорусько-українська дружба.

Так закінчується ще одна корисна міжнародна імпреза, на якій українські пластуни виступали в ролі організаторів та господарів. Так затіснилося ще одне звено міжнародного порозуміння, побудованого на тривких основах пластового братерства так дуже потрібного нам сьогодні на скитальщині!

Ів. Ко. ЛЧ.

Нашивки „Ukrainian Scout“

по 4.— РМ штука
висилає кооператива «Пласт»
в скількості щонайменше 10 штук.

Пропам'ятні жетони

в 35-ліття Українського Пласту
(«Пластуна», «Пластунка», «Пластова лілея»)
можна ще набувати
в Кооперативі «Пласт»

Мандрівки по рідному краю

Василь І.

Печерні міста в Криму

Ми дуже мало знаємо Крим, такий пов'язаний з історією України. Найбільш відомі його міста: Евпаторія, Севастополь — великий військовий порт, Теодосія і Керч, як теж південне узбережжя — з розкішною рослинністю, чудовими віллами, палацами тощо. Все це створилося тут пізно — протягом ХІХ століття після «присоединенія» Криму р. 1783, коли більшість татар, мешканців узбережжя, покинула «добровільно» батьківщину й виїмгувала до одновірної Туреччини, щоб залишити свою — справді чудову — землю переможцям.

Починаючи від т. зв. Байдарських воріт — в'їзду на південне узбережжя — йшли маєтки: Форос — багатія Кузнцова, Симеїз — фабриканта Мальцева, Алушта — князя Воронцова, Ореанда, Ливадія — колишні царські маєтки, курортне місто Ялта, за нею колишній царський маєток Массандра, далі — Гурзуф, яким — власне — закінчується південне узбережжя.

Ті невеличкі оселі татарські, що залишилися тут, цілком нецікаві, не мають будьяких історичних пам'яток.

Зовсім інша картина в степовій та передгірній частині Криму: російських «переможців» не вабили ці міста вони не насаджували тут своєї «культури» і, мабуть, тому залишилися тут багато

від старовини, саме тут можна зустріти надзвичайно цікаві її пам'ятки, що в деяких місцях збереглися дуже добре.

Особливо цікаві околиці, колишньої ханської столиці Бахчисараю, в яких

Євген Фомін

Над степом Таврії

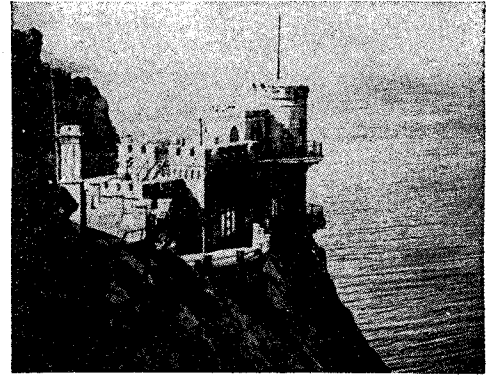
(Із «Пейсажів»)

Над степом Таврії ударила гроза, дощами щедрими упала над хлібами. Шуміло все крутом — і, зайнята вітрами, у плавнях гнула, співаючи, лоза. В просторі темному губився небозвід. Не добереш, звідкіль прогляне ранок [синій.

Лиш юний соняшник в одвічному стрем- [ліній злтаву голову все повертав на схід.

Із збірки «Лірика»
Київ, 1941

Таврія — назва колишньої таврійської губернії, до якої входив Крим і повіти бердянський, дніпрівський і мелітопільський, які належать сьогодні до т. зв. УССР.

Із кримських краєвидів
«Ластівине гніздо»

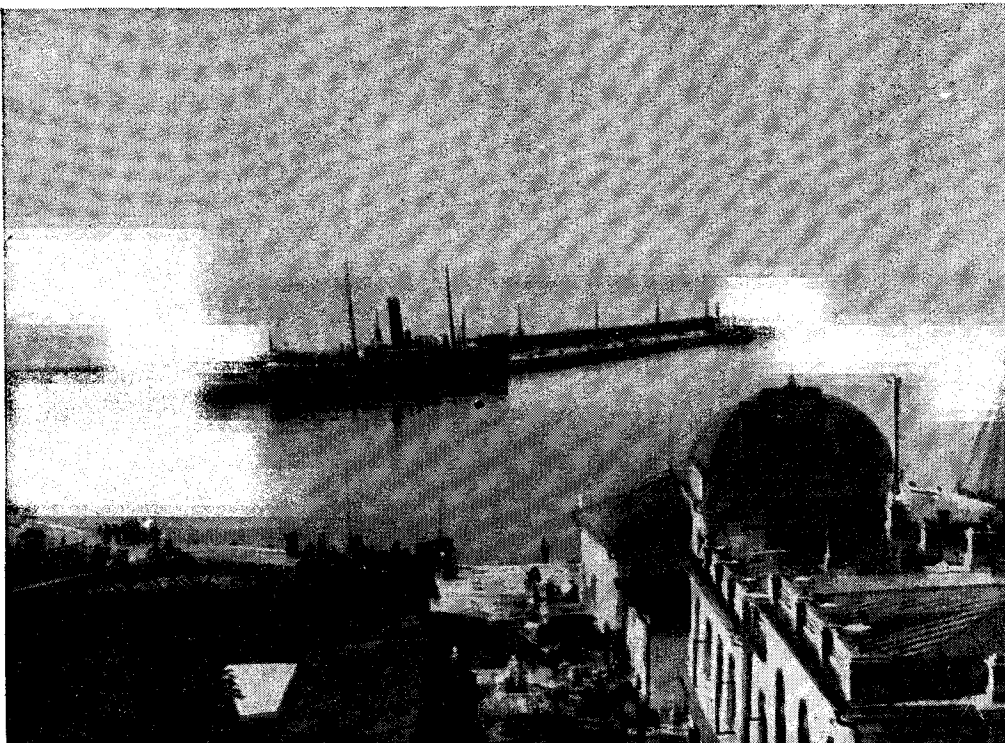
Фото: арх. В. К.

багато печерних міст. Зараз же за Бахчисараєм, у трьох кілометрах від центру, був Успенський печерний скит (монастир). У величезній скелі тут видобані печери, велика церква, келії, що в них жили ченці. В дореволюційний час було тут і багато наземних будов. У первісній церкві не залишилося нічого від старовини. Цікаво відзначити тільки, що монастир, як такий, існує з 15. віку і «дикі» татари, навіть під час воєн з Україною, ніколи і не зачіпали ченців.

Ідемо ще за два кілометри — і перед нами нова велика скеля, уся подовбана. Здалеку здається, що це пташині гнізда, але — підійшовши ближче — бачимо колишні людські житла — печери. Це — мертве місто Чусфут-Кале. Ми не спиняємося тут, бо поспішаємо до цікавішого.

Вийшовши наверх, бачимо кілометрів за три дуже цікаву гору: вона стоїть самотньо, нагадуючи формою усічений конус. Це печерне місто — Теле-Кермен. У верхній частині гори в скелі сила печер, яких нараховували до десяти тисяч. Частина їх зруйнували землетруси. Заходимо до найближчої печери. Невисока, трохи вища за зріст людини, розміром як невеличка кімната, вона поділяється на дві частини. У дальшій — з каменю витесані лежа, що нагадують до деякої міри піл нашої селянської хати, але набагато вони нижчі. Коло входу і прорубаних у скелі вікон пороблено дірки: можливо тут приг'язували ременем звірячі шкіри, захищаючи себе від нічного холоду чи від небажаних відвідувачів.

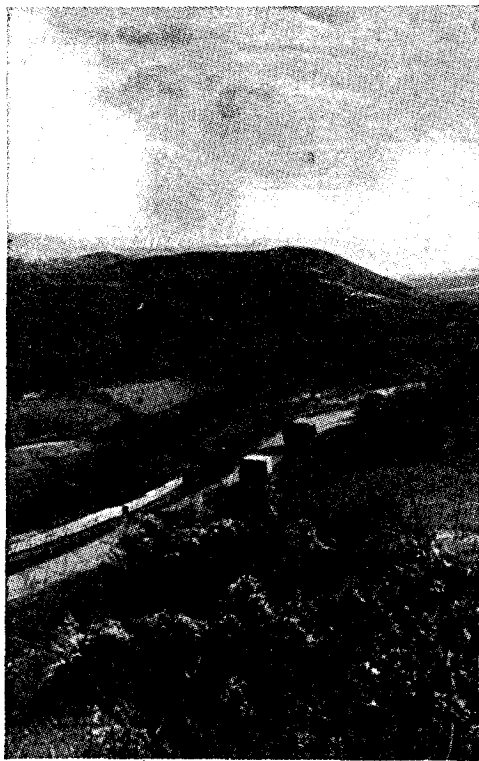
Ідемо далі й натрапляємо на невеличку печерну церкву: добре зберігся вівтар, св. престіл з каменю, ліворуч такий же жертвник. Вівтар відділяється високим бар'єром, на якому витесано хрести, формою типові для перших віків християнства. Посередині бар'єру місце для низеньких царських воріт. У кам'яній підлозі поховано тіла вірних. — Поки дорогу сюди знали тільки татари, ніхто не порушував вічного спокою померлих. Коли ж (як доводилося

Із кримських краєвидів: Порт у Ялті

Фото: Л. Янушевич

До кримських гір

Фото: арх. Б. К.

бачити) сюди почали навідуватися «культурні» туристи з Москви й Петербурга, могили поруйновано. Туристи почали підіймати з великим трудом кам'яні плити з могил, забирати «на пам'ятку» кістки, що їх — пройшовши кілька кроків далі — викидували геть. Ніякої «охорони пам'яток» за царату тут не було, як теж не було цієї «охорони», звичайно, і за советів.

Ці печери, безперечно, були житлами первісних людей. Подальші покоління їх лише пристосовували для свого користування за своїм уподобанням.

Коли Рим, подолавши Грецію, завладів її колоніями на узбережжі Криму, він зробив їх місцем заслання теж і християн. Саме сюди був засланий св. Климент, Папа римський. Можливо, що християни, рятуючися від переслідувань, зайшли з півночі в глиб Криму, де й поселилися, використавши під житла печери давніх людей.

Оглянувши ще кілька печер, вертаємося до Бахчисараю.

Ранком вирішуємо відвідати печерне місто Мангун-Кале — кілометрів за 18 від Бахчисараю. Пізно добиваємося до невеличкого — із г'ятох «ивів» (Ив — хата) татарського селища. Тут трапилося нам таке: татари розуміли тільки татарську мову і розпитатися їх ми не могли. На наше щастя під час безуспішних строб порозумітися прийшов лісник-українець, що страшенно зрадив землякам. Він став запрошувати нас до себе, але ми сказали, що прийдемо пізніше, а тепер хочемо йти в Мангун-Кале. Він дуже жалкував, що за справами не може піти з нами і — прощаючися — показав нам шлях. Дорога йшла вгору лісом з один кілометр. У лісі затихало пташине щебетання: заходило сонце — і в'яло вже — прохолодою. Ще кілька кроків, ми вийшли з лісу й... остовпіли: перед нами за якихось сто метрів височилися неущкожені грізні стіни й чотирикутні вали генуезької фортеці. Здавалося, що ось-ось на стінах з'явиться варта, розкриються ворота, й за-

куті в залізо воїни оточать нас, узявши зухвальців іншого світу на допит...

Вражіння було велике, незвичайне...

За кілька хвилин ми рушили далі. Пройшовши, раніш непоміченим стінним виламом, опинилися ми на території міста — цікавого сполучення давнього печерного з пізнішим середньовічним. Встигли оглянути кілька печер, що нагадували такі ж у Теле-Кермені. Почало темніти і ми швидкою ходою пішли до земляка, що чекав на нас. Жив він неподалеку від татарського селища. Як зрадили ми, зайшовши до нього: типова, затишна, старосвітська українська хата. У передньому кутку завітчані ікони, прикрашені вишиваними рушниками. На столі, накритому чистою скатеркою — хліб. Ураз ми почувли себе дома. Господиня у вишиваній сорочці запрошувала сідати, кажучи, що чоловік має прийти незабаром. Він і прийшов за якої чверть години. Повечерявши з привітними господарями, ми довго розмовляли з ними. Подружжя народилося й виросло у Криму, куди їхні праділи втекли з Полтавщини перед загрозою опинитися в кріпаччині, що її «матушка-цариця» Катерина II завела на Україну р. 1775, обернувши на рабів мало не 10 мільйонів вільних українців. Таких утікачів було чимало, але всі вони зберегли не тільки мову, але й звичай любові Батьківщини. З великою любов'ю розпитували вони про Полтавщину, про життя українського народу. Багато цікавого розповіли й нам, але про це іншим разом.

Ранком вирушили ми знову оглядати Мангун-Кале. Дуже допоміг нам наш господар, який брав участь у розкопках, що перед кількома роками відбувалися тут.

Мангун-Кале, як майже кожне печерне місто в Криму, поділяється на дві

частині: підземну — печерну і надземну — з рештками будівель пізніших часів. Перші мешканці, будівники печер, жили тут, мабуть за доісторичного періоду людства. За історичних часів з'явилися сюди і греки і їм на зміну прийшли потому римляни. Під час розкопін виявлено тут велику печеру — римську вартівню, навколо якої розташовані маленькі печерки — дуже можливо — приміщення для заарештованих. Тут же знайдено багато римської зброї і, навіть, рештки тої начальника римських вояків. Римлян замінили генуезці, що мали численні колонії в Криму. Саме і від них залишилися могутні фортечні стіни й вежі, грощі і зброя. По генуезцях утворилося тут самостійне князівство. Один з князів провадив переговори з якимось із численних московських Іванів, про що є згадка в московських літописах. Від цього володаря залишилися руїни його палацу. Під час розкопін знайшли тут таємну скарбницю, де було теж і багато золота в грудках.

Далі володіли тут турки, татари і нарешті — росіяни. Розкопінні ведені тут, були дуже невеликого розміру, бо на такі справи царський уряд майже не приділяв коштів. Якщоб зробити тут справжні, наукові розкопінні, то — безперечно — вони дали б надзвичайно багато цінного, цікавого всьому світові матеріалу. Ніхто і не охороняв цих місць. Хоч і татари не дозволяли собі нічого руйнувати, але нівечить ці пам'ятки сам час.

Тепер совети виселили всіх татар із Криму. На їхнє місце прийдуть нові люди з Московщини чи Сибірі. Ті, що зруйнували мало не всі українські святині — пам'ятники сивої давнини і діди яких руйнували рештки Херсонесу. Чи залишилося щось від кримських пам'яток?

Мало не весь день були ми в Мангун-Кале, оглядаючи рештки минулого і, милуючися з чудових краєвидів: звідси видно Севастополь і безкрай моря...

Пізнього вечору повернулися ми до наших привітних господарів. Пізнього ранку покинули ми ці околиці із силою вражень від баченого і з сердешними почуттями від зустрічі з своїми земляками...

Василь І.

Кооператива «Пласт» має на складі:

АЛЬБОМИК

фото-репродукції із Ювілейного Свята Весни в Міттенвальді 5.—7. 7. 47 (24 штук)

Ціна — 10.— РМ.

В Кооперативі «Пласт»

можна набувати Касові квітари —

(Каса виплатить, каса прийме)

по 2.— НМ. штука.

Із кримських краєвидів: Гурзуф

Фото: Л. Янушевич

Звіриним слідом

(Із книги Природи)

Маленький слідочок заплутаною смужечкою літ поміж кущами. Він то зникає під снігом, то потім знову десь вискакує з нірки. Поміж ямками від ніжок на снігу видно ще довгі вузькі смужки — відбитки від хвоста...

Ось ще один такий слід... Далі ще й ще... Всі сходяться до однієї нірки... Чий вони?... Миші?...

Так, лісової миші. Це вона, шукаючи вночі харчів, проклала стільки слідів.

«... Лісова миша, шукаючи вночі харчів, проклала стільки слідів...»

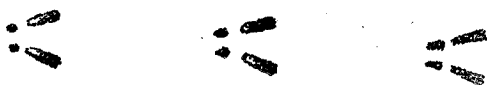
Добре довелось їй побігати: толод — не тітка!

Але певне вона не одна з чотириногих мешкає тут на узліссі. Так і є! Ось від однієї ялини до другої простягся слід, дуже подібний до мишачого, але багатоглибший. Не помітно і відбитків хвоста. Він раптово починався, так само і раптово зникав. Так ніби звір у повітря злетів...

А може це був птах?

Але ж ні! Птах має дві нозі, а тут виразно видно по чотири відбитки...

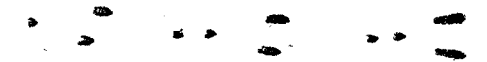
Де ж тоді подівся звір?

«... Це була білочка...»

Не знаєте? Скочив на дерево... Це була білочка, що перебігала від ялини до ялини...

Та підемо далі. Ось тут пробіг заєць. Він не поспішав — про це свідчать короткі скоки. Ось тут він сидів... Раптом великий скок убік — і помчав, що було духу... Цікаво, що його так зля-

«... Тут пробіг заєць...»

кало? Ага! Це лисиця не мала щастя в полюванні. Ось і її сліди. Відбитки ніг лягли рівненько, мов на шнурок нанизані — не те, що в собаки: слід нерівний, вихлястий...

Зверніть увагу: лисиця бігла спокійно — не зловила носом заячого «духу». Вітер, очевидно, був не від зайця...

Тут знову слідок миші. А чи ж дійсно миші? Подивіться уважніше! Бачите: тут не помітно скоків, а, навпаки, тваринка бігла рівно, залишаючи два ряди слідів. Поміж цими рядами майже суцільна смужка від хвоста. Тваринка ду-

же часто ховалася під снігом і продовжувала свою путь, невидима зовні. Лише довгий покручений горбок на снігу свідчить про те, що вона не сиділа десь

Слід лисиці

під землею в норі, а — ніби кріг — проклала собі дорогу-тунель.

Що ж це таке?

Ви її, очевидно, не знаєте. Це — землерийка: комахоїдна тваринка темно-брунатного коліру з довгим, гострим —

Слід землерийки

ніби у крота — носом. Розміром вона трохи менша за лісню чи хатню мишу, з якими її змішують звичайно селяни — і тому нещадно нищать. А шкода, що люди не знають дуже важливого: в той час, як миша живиться переважно рослинним харчем — зерном, овочами і т. ін., землерийка нищить велику кількість комах, а в скрутні хвилини навіть і мишей...

Олекса Стефанович

* * *

Як добре по хрусту гілки, по шерху трав у смечечку вгадати: лисиця чи білка, чи заєць дався на втечу...

Звіриним нюхом відчутти, що овочі ці — їстовні, ті — повні злої отрути, хоча й привабні назовні...

Як любо блукать лісами і в їх даліні і близі усе читать таксамо, як в добрезнайомій книзі!...

А сонце ляже на спочин, — у сутінь випнути шатра — і хай горить, палажкоче, хай довго палає ватра!...

Хай дивний вітер повіє, таємні шелести в борі... Хай казка розтулить вії і гляне по всім таборах.

Сам Юрій під «скоби» варти хай злине на буй-коневі, од власного світла й вагри обидва, як жар, вишневі.

Хай казка квітне і світить, хай брат не зна, ні сестриця, дорослі вони, чи діти, чи видиться їм, чи сниться.

Олекса Стефанович — сучасний український поет (нар. 1900), автор збірок поезій «Поезії» та «Стефанос».

Землерийка

Але далі! Ось тут, під старим місточком бігала ласка: певно на мишей полювала. Її слід — все подвійні ямки — можна легко пізнати з першого погляду.

Тут знову пробіг заєць. Там — миша. Ще заєць... Більше нічого цікавого.

«... Слід ласки легко розпізнати...»

Шкода, що не здибали слідів ані тхора, ані дикої кози. Куниця тут зустрічається рідше, як і борсук. Зимою спить останній переважно в норі, але в тепліші дні виходить також на свіже повітря — і тоді на снігу можна побачити його цікаві сліди з чіткими відбитками довгих кігтів. Може здибаємо їх іншим разом. А тепер пора додому, бо вже вечір.

В. П.

РИБА, ЩО ВИЛАЗИТЬ САМА НА БЕРІГ

Така риба живе на бережжях тропічної Африки й Індії у місцях, де ріки вливаються до моря. Її плавці розвинені так, що вона може повзти ними, наче б ногами. Крім того їй зяви так замикаються, що можуть завжди задержати потрібну частину води. Це уможливило рибі віддихання під час перебування на суші.

Ця риба живиться різного роду комахами, метеликами тощо. Коли вона побачить якусь жертву на березі, то вистрибує з води й лізе по березі, а коли треба то вилазить і на дерево. Очі її бачать так само добре на землі, як і в воді.

Р. В.

КУПУЙТЕ

НОВОВИДАНІ ПІСНІ

ПРОФ. М. ГАЙВОРОНСЬКОГО

1. «Дунаю, Дунаю!» — на мішаний хор — ціна 4.— НМ
2. «Вдовонька» — на мішаний хор — ціна 3.— НМ
3. «Питалася дівчинька» — на сопрані, альти і середні чоловічі голоси — ціна 3.— НМ
4. Українські народні пісні переселенців у Югославії — на мішаний хор — ціна 5.— НМ
5. «Шумильце» — на мішаний хор — ціна 3.— НМ
6. «Волинські пісні» — на мішаний хор — ціна 4.— НМ

Ціна усіх шістьох випусків — 22.— НМ

Замовляти й набувати

у
ВИСИЛКОВІЙ СТАНИЦІ КООП.
«ПЛАСТ»

(Ярослав Андрухович)

Авгсбург, Сомме-Касерне Бл. 1.

Українські мистці в Регенсбургу

Група українських мистців з Регенсбургу й околиці влаштувала в грудні мин. року мистецьку виставку, в якій взяло участь 13 мистців із понад 200 експонатами. На виставці заступлені були малярство, графіка, різьба й вироб мистецького промислу.

Найкраще представлений був відділ малярства. На регенсбурзькій виставці відвідувачі мали можливість познайомитися з мистецьким доробком Михайла Бабія, що виступав чи не вперше. Як видно з виставленого «Автопортрету», це вже старша людина і досить плідсвитий мистець, — виставив 27 праць. З його портретів найкращий згаданий «Автопортрет» і жанровий портрет «Молода мати». З натюрмортів цікаві «Гриби».

Миرون Білінський представлений був на виставці доброю студією в олії «Діти» і головню «Соняшниками», що свідчили про смілий і доволі опанований малярський темперамент молодого мистця-дебютанта. Крім того Білінський виставив кілька добрих акварель і низку дереворитів.

Увагу відвідувачів привертала барвисті картини Олександра Бистрякова, особливо його ефектні «Українки». З інших праць треба згадати його картини «Краєвид з України» і «Біля криниці». Подібно як і працями Бистрякова дехто цікавився в рівній мірі картиною Андрія Добрянського «Овочі» та «Портретом дівчини» Андрія Кучера.

Із 29 праць, що їх виставив Степан Луцик, привертала увагу відвідувачів картини «В парковій алеї» та «Сінокоси на Гуцульщині», речі різні між собою і тематичним змістом й формальним композиційним укладом. Крім того Луцик виставив низку студій-краєвидів з Баварії, як «Вид на Альпи», «Замок Нойборн», «Рибалки над Іном» і др.

Дуже цікавою була серія рисунків «Мандрівка в темряві», що їх виставив разом з іншими працями Антін Малюца. Це немов ілюстраційна новела про недавноминулі страховинні події на тлі психічних переживань автора. Але ж його образи-символи не завжди були зрозумілі для всіх. Більш приступними

Михайло Дзиндра «Молитва»

були гравюри Малюца з мотивами старих дерев'яних церков.

Із картин Михайла Мороза звертали чи не найбільше увагу краєвиди з Карпат, що нагадували багатьом нашу чарівну Гуцульщину з її невичерпним

Петро Капшученко: шкці до композиції «Або волю здобути, або дома не бути»

багатством народного побуту, барв і форми. Серед цих картин вирізнявся портрет «Гуцулки», мальований сильними червоними красками. Виставив Мороз теж і краєвиди з Альп.

Добре заступлений був кільканадцятьма акварелями Леонід Папара. Його картини вирізнялися м'якістю і прозорістю барв, як теж сміливою малярською технікою. Привертала увагу відвідувачів особливо ж образи «Ранок», «Погідний день» та «Краєвид з Ноймаркту».

Леонтій Тимошенко виставив портретну студію «Дівчина з України» — в якому соняшнику освітленні. Але куди більше перекочували глядачів безпосередністю відчуття й оформлення сюжету його «Квіти» і голівню студії «Човни», або «Місто».

Зовсім своєрідною виявила себе одинока малярка на виставці — Михайлина Стефанович, праці якої відрізнялися від праць інших малярів і тематикою і малярською технікою. Вона малює здебільша тематерою та нав'язує до традиції українського іконопису, продовжуючи таким чином працю Петра Холосного (Старшого), з школи якого вона вийшла. Її історичні картини «Княгиня Ольга» та «Плач Ярославни» здобули признання відвідувачів.

Відділ різьби заступлений був на виставці двома молодими скульпторами. Михайло Дзиндра і Петро Капшученко дали декілька різьб-студій і проєктів-шкці до композицій. З їх праць треба відмітити різьби Дзиндри «Амор і Психе» і «Молитва» та гіпсові шкці «За волю України» та «Або волю здобути, або дома не бути!» Капшученка.

В окремій залі розміщені були вироб мистецького промислу. Тут звертали увагу проєкти килимів М. Бабія та А. Малюца, проєкти поштових марок М. Білінського й А. Малюца, альбом і тарілки М. Дзиндри й інші.

Виставка викликала чимале зацікавлення українського громадянства і признання своєї і чужої преси.

«Бистре Око», ЛЧ.

Степан Луцик

В парковій алеї Високого Замку у Львові (Олія)

Для розваги і науки

Чи можна воду закип'ятити кип'ятком?

Візьміть невелику пляшечку (баночку або пузирчик), налійте в неї води і поставте в каструлю з чистою водою, яка стоїть на вогні так, щоб склянка не торкалася дна каструлі; вам доведеться, звичайно, почепити цю пляшечку чи пузирчик на дротяній петлі. Коли вода в каструлі закипить, то — здавалося б, слідом за чим повинна закипіти й вода в пузирчику. Можете, проте, чекати, скільки хочете, — ви не дочекаєтесь цього: вода в пузирчику буде гаряча, дуже гаряча, але не кипітиме. Кип'яток, виявляється, недостатньо гарячий, щоб закип'ятити воду.

Результат наче несподіваний, проте його треба передбачати. Щоб довести воду до кипіння не досить тільки нагріти її до 100°C : треба ще, ми знаємо, дати їй чималий запас так званого «прихованого тепла». Чиста вода кипить при 100°C : вище від цієї точки її температура, при звичайних умовах, не підвищується, хоч би ми скільки її нагрівали. Отже джерело тепла, з допомогою якого ми нагрівасмо воду в пузирчику, має температуру 100 градусів (ступнів); воно може довести воду в пузирчику також тільки до 100 градусів. Коли настане ця рівність температур, дальшого переходу тепла від води каструлі до пузирчика не буде. Отже, нагріваючи воду в пузирчику таким способом, ми не можемо дати їй тієї зайвни «прихованого тепла», яка потрібна для переходу води в пару (кожен грам води, нагрітий до 100° , потребує ще понад 500 калорій, щоб перейти в пару). Ось чому вода в пузирчику хоч і нагрівається, але не кипить.

Може постати питання: чим же відрізняється вода в пузирчику від води в каструлі? Адже в пузирчику та ж сама вода, тільки відокремлена від решти маси скляною перегородкою; чому ж не буває з нею того самого, що й із рештою води?

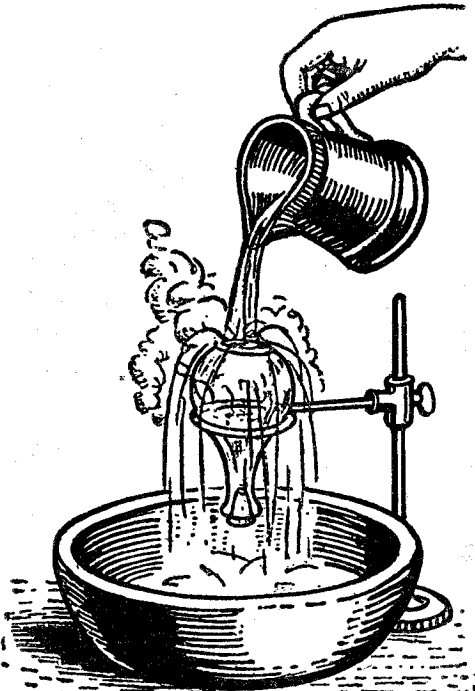
— Тому, що перегородка заважає воді пузирчика брати участь у тих течіях, які перемішують усю воду в каструлі. Кожна частка води у каструлі може безпосередньо торкнутися розпеченого дна, вода ж пузирчика доторкається тільки до кип'ятку.

Отже чистим кип'ятком закип'ятити води не можна. Але досить в каструлю всипати жменю соли — і справа змінюється. Солона вода кипить не при 100 градусах, а трохи вище, і отже, може також довести до кипіння чисту воду в скляному пузирчику.

ЧИ МОЖНА СКИП'ЯТИТИ ВОДУ СНІГОМ?

«Якщо вже кип'яток до цього не придатний, то що говорити про сніг!» — відповідь дехто з читачів. Не поспішайте з відповіддю, а краще зробіть дослід хоча б з тією самою скляною пляшечкою чи пузирчиком, якого ви тількищо вживали. Налійте в нього води до половини й опустіть у кип'ячу солону воду. Коли вода у пляшечці закипить, витягніть її з каструлі і швидко заткніть заздалегідь приготованою щільною затичкою. Тепер перекиньте пляшечку і чекайте, поки кипіння в сере-

дині її припиниться. Виждавши цього моменту, облийте пляшечку кип'ятком,

Закипання води в колбі, обливаній холодною водою.

вода не закипить. Але коли ви покладете на її денце трохи снігу або коли ви облиєте його, як це показано на малюнку

ЯК ВЕРБЛЮД ЖИВЕ БЕЗ ВОДИ?

Відомо, що верблюда можуть відбувати подорож через пустиню не раз цілими днями без краплини води. Вчені здавна й довго досліджували, як це можливо. Спочатку думали, що верблюд випиває таку кількість води, яка вистачає йому на деякий час, і що він має в шлунку спеціальну комору для зберігання запасу води. Щойно згодом переконалися вони, що так не є, бо верблюд — навіть після довгих, шости й більшеденних подорожей, що їх відбував він без води, — п'є мало що більше води, як нормально.

Щойно останнім часом учені дійшли до того, що верблюд вгамсує свою опрагу за рахунок свого товщу, нагромадженого в його горбі й у нутрі. Стверджено, що при спалюванні в організмі кожних із 100 гр. повстає 107,1 гр. води: ото ж, голодуючи в пустині, верблюд зуживає свої запаси товщу і тим самим продукує воду, потрібну йому для відбування довгоденних мандрівок пустинню. Коли верблюд під час подорожі пустинню правильно пасеться, то може бути цілими тижнями без води. Коли ж ні, то може бути без води 6—8 днів. Але, відбувши таку подорож, у верблюда, що мав нормально 38 кілограмів товщу, не залишається ні один грам товщу. Р. В.

ду, холодною водою, то побачите, що вода закипить. Сніг зробив те, чого не міг зробити кип'яток.

Це тим більше загадково, що як доторкнутися пляшечки, то вона не буде особливо гаряча, тільки тепла. Проте, ви на власні очі побачите, як вода в ній кипить.

Розгадка в тому, що сніг охолодив стінки пляшечки: в наслідок цього пара всередині згустилася у водяні краплі. А тому, що повітря із скляної пляшечки було вигнане ще під час кип'ятіння, то тепер вода у ній перебуває під багато меншим тиском. З фізики ж відомо, що із зменшенням тиску на рідину, вода кипить при температурі нижчій. Ми масмо, отже, у нашій пляшечці хоча й кип'яток, але кип'яток не гарячий.

Якщо стінки пляшечки дуже тонкі, то раптове згущення пари всередині її спричинить щось подібне до вибуху; тиск зовнішнього повітря, не зустрічаючи достатньої протидії всередині пляшечки, може роздавити її. (Ви бачите, між іншим, що слово «вибух» тут недоречно.) Краще брати через це склянку чи пляшечку круглу, щоб повітря тиснуло на склепіння.

Найбезпечніше такий дослід робити з бляшаною банкою на нафту, олію тощо. Закип'ятивши в ній трохи води, закрутити (закрутити) щільно затичку й

Несподіваний результат охолодження бляшанки (банки).

облийте банку холодною водою. Оразу ж банка з парою сплющиться тиском зовнішнього повітря, бо пара всередині неї перетвориться від холоду на воду. Банка буде пом'ята тиском повітря, наче по ній ударили важким молотом (дивіть — малюнок!).

Із книжки «Цікава фізика»
К. О. 1935.

Купок Філателіста

Нова серія добродійних марок Українського Табору в Регенсбургу

Управа Української Оселі в Регенсбургу видала нову серію таборових добродійних марок із зразками української національної ноші в різних областях України. Серія складається із 10 купок проекту арт. мал. Святослава Гординського.

Марки серії друкують на гумованому папері, зубковані 11 і пів, кожна вартість іншої барви, деякі ж вартості двох різних барв. Виконані вони звичайною друкарською книжковою технікою (бухдрук). Друковано їх у фірмі Грегоріус-Ферліг унд Графішер Гросбетріб, форм. Фр. Пустег, у Регенсбургу.

На двох перших, вартості 5+5 (живо зеленої і смарагдової барви) — пара бужовинців на тлі церкви. На двох других, вартості 10+10 (бронзовофіолетної і чорнофіолетної барви) — пара лемків. На п'ятій, 15+15 вартості (ясно фіолетній) — пара лемків, на шостій, вартості 20+20, темнокобальтової барви, — жінка з Полісся і молодий поліщук на човні, на сьомій, вартості 30+20 (карміновій) — пара подолян на тлі краєвиду з церквою, на восьмій, вартості 40+30 (оливкової барви), — полтавська дівчина в танку і хлопець, що грає на бандурі, на дев'ятій, 50+50, вишневої — гуцули на тлі гір і гуцульської церкви і на десятій, 1.— Рм + 50, барви сепія, — на тлі низинного краєвиду кубанські козаки на конях. Дві останні марки більшого поперечного формату. Кожної вартості надруковано 470—480 аркушів по 25 марок. Таборова пошта почала вживати цих марок дня 16. жовтня 1947.

Крім згаданої вище серії Управа Оселі видала ще пам'яткову марку з приводу 29-их роковин Листопадового Зриву. Для її надрукування вжито кліші з першої, давніше виданої серії. Це марка вартості 3.— РМ, вишневої барви з тризубом на кремловому тлі. Виконано цю марку за проектом арт. мал. Мирослава Білинського. Видруковано її 3000 штук і передано її для вживання 31. жовтня 1947 р.

Ціна серії із зразками нар. ноші — 5.— РМ. Ціна листопадової марки —

3.— РМ. Набувати згадані марки можна в Управі Української Оселі, Регенсбург, Гангоферзідлунг.

Я. К.

Нова марка Райнлянд-Пфальцу

Нові марки «Про Ювентуте»

Швейцарська пошта видала нову серію добродійних марок «Про Ювентуте». Цими марками можна франкувати листи у Швейцарії в часі від 1. грудня 1947 до 31. травня 1948. На першій з тих ма-

рок, вартості 5 + 5, зеленої барви, портрет Якова Буркгардта, історика культури й мистецтва, що помер 50 років тому. На трьох інших (10+10, 20+20, 30+30) малюнки швейцарських квіток.

Замовляти і передплачувати «На сліді» можна тільки у
ВИСИЛКОВІЙ СТАНИЦІ КООП. ПЛАСТ
(Ярослав Андрухович)
АВІСБУРГІ, Сомме-Касерне Бл. 1
Ціна окремого числа 2.— НМ

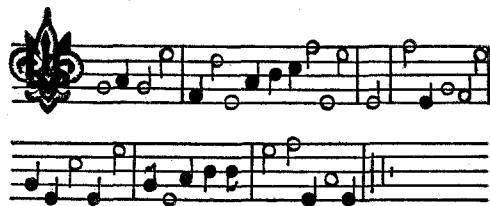
Всього потроху

Складіть ромб

Перерисуйте цього мотила на папір, розріжте його на 9 (дев'ять) частин і складіть з них ромб. Под. Л. Б.

Тасмичні ноти

Хочеш напис відчитати,
мусиш пильно уважати.
Не потрібно нот співати,
треба лиш «ключа» дібрати.

Кожна нота — це лиш буква,
від долини починай,
різні вартості й місця теж
знак міняють — це ти знай!

Акіба.

КОЛПРОВИЙ ТЕРМОМЕТЕР

Стверджено, що деякі сполуки йоду міняють барву під впливом температури. Наприклад — одна з них — червона міняється при 60° в бронзову, при 90° у блідожовту, а ще вище — в кармінову. Інша знову сполука змінюється при 80° з блідозеленої в синю, ще інша при 410° з фіолетної в білу ітд.

Бувають такі сполуки, що міняють барву раз, або й більше разів. Одні з них задержують останню барву, інші знову після охолодження одержують попередню.

З тих сполук можна б скласти цілий термометер. Практично використовують їх для того, щоб сигналізувати, що якась машина, чи мотор — перегрілися. Для тієї мети відповідні частини мотору вкривають спеціальною сполукою — розведеною в олії чи в покості. Малюють ними також кухонні плити згл. печі, щоб таким робом устійнити, як гріє яке місце печі чи плити.

Р. В.

Знасторового Життя

Відправа зв'язкових і кошових в Міттенвальді

В домівці міттенвальдської пл. станції відбулася з початком січня ц. р. відправа зв'язкових частин УУПЮ та кошових під проводом Команданта УУПЮ. Старшина міттенвальдської

Із відправи зв'язкових частин УУПЮ та Кошових у Міттенвальді Міттенвальдські юнаки під час вправи (Шукають листа)

Фото: Мир. Шевчик

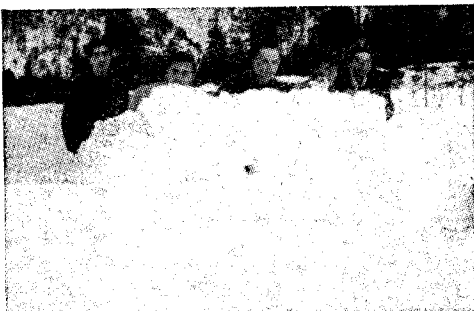
станції взяла на себе господарсько-харчеві справи і при допомозі сеніорату і зокрема ст. пластунів виконала добре своє завдання. Учасники наради мали можливість стежити за життям і діяльністю 5. Куріня УУПЮ ім. сотн. Федя Черника, приглядаючися його діловодству, життю в домівці, сходинам гуртка «Лис» (прихильники) й гуртка «Олень» (учасники).

«Було нас мало», але порушили ми — здається — всі справи, зв'язані з життям і вихованням юнацтва, обговорили все, що є змістом і метою праці в УУПЮ. Почули ми також цікаву доповідь про молодь Краю, що її виголосив пластун-член УПА.

Ділово, без гомону проминули дні відправи, бо кожен був свідомий, що не проблематика, не дискусія, а дійсний живий юнак і праця з ним і для нього є нашим завданням.

Малі «Лиси» з Міттенвальду — без сокир, але ж на лещатах, розпаливши в лісі вогнище, відбували свої сходини серед снігу, дерев та вітру.

Старші «Олені» виявилися більшими джентелменами і не змушували зв'язкових і кошових йти кудись за ними. Їхні сходини відбувалися в домівці — а своєю переведженою грою так зацікавилися, що забули про гостей.

Міттенвальдські «Олені» за сніговими шапцями

Фото: Мир. Шевчик

5. Курінь ім. Федя Черника, ідучи за прикладом свого патрона, показав терену гру, знаки руками і свистком та боротьбу снігом.

Учасник.

Відправа курінних УУПЮ-ів

В днях 10—17. січня 48 відбулася в Міттенвальді відправа курінних і провідників самодіяльних гуртків. Відправу улаштувала Булава Команданта Пластунів — Реферат УУПЮ. Участь в ній взяло 21 учасників із 14 частин. Провід мала стежа виховників (старші пластуни), всі справи адміністративні й харчеві полагоджувала булава із курінних юнаків. Господарські справи допо-

ГРИ Й ЗАБАВИ НА СНІГУ НА ОДНІЙ ДОШЦІ

Це перегони. Їхати можна тільки на правій нозі, ліву треба зігнути в коліні.

Із відправи зв'язкових частин УУПЮ та Кошових у Міттенвальді «Олені» під час ігор на снігу

Фото: Мир. Шевчик

Відштовхуватися тільки палицями. Не вільно дігнутися ні разу снігу і дошки правою ногою.

ПЕРЕГОНИ НА ТРЬОХ НОГАХ

Змагуни діляться на пари. У кожній парі ліву ногу одного ковзаря прив'язують до правої ноги другого. В такomu вигляді одна пара намагається перегнати другу. Це не так легко. Треба добре й заздалегідь вправляти.

ГАРМАТЧИК

Всі, хто вмів ковзатися на лижах (совгах), вмів розбігтися, потому пригнутися, як до присюдів, і виставити одну ногу вперед. Це не легка справа і треба доброї вправи. Легше зробити це кільком ковзарям в одному ряді.

П'ятьох-шістьох ковзарів беруться за руки, розганяються і на команду — «Присюди!» — всі присідають. Потім — зараз же — приходиться друга команда — «Гармати вперед!». Всі висують ліву ногу вперед і, держачи її поземо до ладу, ідуть далі.

Для тих, хто цього не вмів, краще перед тим, заки висунути ногу вперед, якийсь час їхати «у присюдах».

Коли навчитесь їхати рядом, починайте вчитися їздити «гусаком».

Сктом. Л. Б.

Гніздо новачок «Діти Сонця» в Байроїті повідомляє з жалем,

що дня 19. лютого 1948 року упокоїлася в Бозі

МАРУСЯ ЧЕРНЯХІВСЬКА на 9-ому році життя.

Покійна була прикладною новачкою і належала до роя «Фіалка»

Вічна Їй Пам'ять

могла зреалізувати Станична Старшина — Міттенвальд.

Ця відправа була однією із першого того роду імпрез від часу відновлення нашого Пласту на чужині. Завданням її було порушити найважливіші проблеми із ділянки юнацької вихови й самовихови — й обговорити актуальні справи, зв'язані з веденням окремих частин. З допомогою гутірок і дискусій доповідачі старалися вказати правильний шлях, що ним повинні йти в першій мірі провідники, щоб сформувати свій світогляд та скристалізувати характер.

Із практичної ділянки перевіряли знання учасників на переведжених мандрівках. На закінчення зустрічі видано силами самих юнаків однодіявку під назвою «Курінний».

Част. ЛЧ.

Під «Високим Гелем» (Лещетарський табір ст. пластунів «Гірські Орли»)

Цьогорічна зима дуже непривітна для лещетарів. Снігу мало, навіть у Берхтесгадені — тій найкращій лещетарській місцевості цілої Німеччини його інколи майже і не було. Але ж курінь ст. пластунів «Гірські Орли» не дав за виграшу і пішов шукати снігу на верхах гір.

Заходом Референтури молоді при Управі табору «Орлик» курінь одержав гарне схоронище на «Офцеровій полянці» під Високим Гелем і «Гірські Орли» влаштували собі там вишкільний лещетарський табір (в днях 15. до 24. січня ц. р.). У програму цього табору входили: фаховий інструктаж лещетарства (теж і з'їздовий біг), підготовка до проб для ст. пластунства, гутірки, тощо.

У Берхтесгадені падав сніг із дощем. В той час на верхах Високого Гела бу-

На «Високому Гелі»

Учасники лещетарського табору ст. пластунів на австрійсько-німецькому кордоні дня 22. січня 1948

да чудова погода. Снігові простори залиті сонцем, срібно-золоті верхи Альп і наші пластуни-лещетарі, що линуть лещатами з верха на верх, наче б вгамовуючи тугу за рідною землею, за рідними Карпатами.

Схоронище складалося з двох кімнат (ідальня і водночас викладова зала і спальня). Тут під самим Високим Гелем перебули «Гірські Орли» декілька днів, маючи зараз же побіч дуже гарний до з'їзду схил — щоденне місце вправ.

Зайняття відбувалися за визначеним порядком, про що дбав командант табору ст. пл. Сучасник. Вечорами відбувалися цікаві гутірки. Час від год. 9—12 і 14—17 минав учасникам табору на лещатах. Влаштували вони теж дві дальших мандрівок.

В день Йордану (19. січня) табір відвідала молісдь із табору «Орлик» із свяченою йорданською водою, сміхом і радістю і дарунками від Управи табору (солодощі, какао й кекси).

Учасники табору добре засвоїли собі всі найважливіші тасмниці лещетарства, доцільними гутірками поширили свій світогляд і вернулися до своїх щоденних зайнять раді й задоволені.

Гість.

Пластовий ярмарок в Авгсбургу

«Послухайте всі, великі і малі,
Що було в нас, на торзі!»

Дня 14. грудня м. р. юначки із 26. Курнія ім. Княгині Ольги почали метушитися в залі авгсбурзького таборового театру. Замість килимів росте гора сірих таборових кофів, що ними вкривають пластуни поламані театральні лавки. Наче гриби по дощі ростуть ярмаркові станки. На ліво столи «сенісріт» із смачненькими пірижками, на заздрість «голодній бурсі». На сцені «жоміс»: поруч старого черевика парадую синя кокарда, побіч наймодернішого берета «з шпорком» — передвічна парасолька якоїсь прабабці. З боку спекулюють «Беркути» пахучими яблуками та різнобарвною всячиною на ялинку.

Юначки зайняли цілу одну стіну.

Гурток «Змійка» під час зайняття

Найменші «Маки» нанесли різок, «Бджілки» напекли бубликів на розхват — солоденьких, рум'яньких і крижкеньких. З бубликами, хоч і трохи твердуватими, з'явилися «Змійки».

А в «Голубок» була просто весна. Десятки різноколірових китичок, волічкочивих цвітів і рум'яних... бубликів.

Ще до обіду всі станки були готові. Чудові балеринки, вітрячки, ланцюжки на ялинку, кошечки, чічки, поєски, коралі і зайчики — викликували подив у численних гостей.

Щв на четверту гурток із 8 юначок розрекламував наш ярмарок куплетом-танком укладу Лярисі Дяченко і Данки Золотницької. Далше слідували веселі виступи.

Яке ж було здивування всіх, коли півтора години пізніше зникли без сліду всі станки, включно з бубликами «Змій-

ЧУЖІ СКАВТИ

ВІТАЮТЬ

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТУНІВ

Головна Старшина Союзу Українських пластунів одержала з приводу Нового Року і Різдвяних Свят такі привітання:

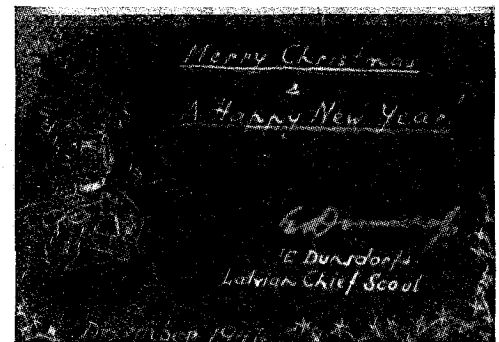
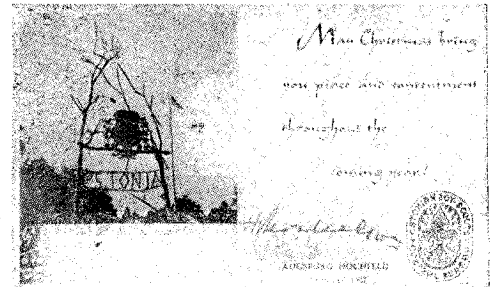
Від французьких скавтів

«...QUE LE JAMBOREE DE MOISSON OU NOUS AVONS EU LA JOIE DE VOUS ACCUEILLIR AU NOM DE LA FRANCE, PASSE DE NOUS TOUS LES ARTISANS FERVENTS D'UNE CONSTRUCTION EFFECTIVE LA PAIX.»

*mes sentiments
mes vœux et l'expression
de mon amitié sont
unifiés*

Від Центрального Бюро естонських скавтів

Від російських скавтів

одержала Головна Старшина портрет Бейдена Пауелла «із дружніми побажаннями Веселих свят Різдва Христового і всього найкращого в Новому Році.» І від їхнього провідника В. Кайзерова побажання «вернутись у визволені рідні країни...»

Від німецьких пфадфіндерів листівку з малюнком:

Від Інтернаціональної Скавтської Асоціації і її секретаря Вальтера Георга Буца

одержала Головна Старшина листа з побажаннями «найкращих успіхів й осягнення поставленої мети».

Від Організації Російських Юних Розвідників, від Союзу Югославських Скавтів, Від Головної Квартири Асоціації Білоруських Скавтів, Від Головної Квартири Литовських Скавтів і Скавток, Від Провідників Мадярьських Скавтів одержала головна Старшина низку теплих листів із дружніми побажаннями і вітанням.

«Голубка» при станку

грошей. Першу нагороду в ярмарковому конкурсі одержала «Голубка».

Задоволені були всі: гості, що так дешево могли купити справді гарні речі, наші батьки, що бачили нас при самостійному, практичному зайнятті, а ми раділи придбаним «заробітком».

«Буря»

Гурток «Маки» при праці

Гарт і здоров'я

Зимові ігрища в Ст-Моріц

Коли на врочистому закінченні одинадцятій з черги олімпіади — 1936 року в Берліні — пізно увечері на сповненім вщерть глядачами (понад 100 000 осіб) стадіоні — рефлектори осяяли таблицю переможців і золоті слова творця олімпійської ідеї Пера барона Кубертена «Хай полум'я Олімпійського Вогню горить почерез усі покоління на благо людства, що відважніше й чистіше змагає до все вищої мети» — здавалося, що ніщо не перешкодить тому, щоб запланована чергова Олімпіада відбулася 1940 року в Токіо. Але ж німецький народ забув скоро про своє захоплення Олімпійським Вогнем — символом вічного миру і кинув визов цілому світові. Зате ж і покараний він боляче — не тільки поразкою, але й заборонено стартувати в черговій 12-ій Олімпіаді 1948 року в Лондоні.

Так звані «Олімпійські зимові ігрища» — невідлучна частина вже п'ятої з черги Олімпіади. Цього року відбулися вони в днях 30. січня до 8. лютого в Санкт-Моріц (Швейцарія). Це тому, що Англія з огляду на нестачу відповідного терену зрезигнувала із «Зимових ігрищ» в користь Швейцарії.

Чотири останні «Зимові Олімпіади» відбулися 1924 року — в Шамоні (Франція), 1928 року — в Санкт-Моріц (Швейцарія), 1932 року — в Лейк-Плесаїд (Америка) і 1936 року — в Гарміш-Партенкірхен (Німеччина). Якщо переглянути історію тих ігрищ, то треба ствердити, що перевагу мали здебільша північні народи. Тільки в так званіх технічних конкуренціях: альпійській комбінації, санках і мистецькій їзді на леді можуть похвалитися успіхами теж і середноєвропейські народи.

У програму щорічних ігрищ введено нову конкуренцію. Це зимовий п'ятизмаг військових старшин (лещетарський біг, з'їзд, біг на коні з перешкодами, шERM і стріляння). Але переможці в цьому п'ятизмагу одержали не олімпійські, а тільки пам'яткові медалі. Не

зважаючи на це, в цій конкуренції брали участь 14 змагунів із 5 націй і виграли її безконкурентно шведи.

Шведи і норвежці здобули цього року в загальному однакову скількість

30. січня — 8. лютого 1948

золотих (перше місце), срібних (друге місце) і бронзових медаль. То значить по — 4 золотих, 3 срібних і 3 бронзових. Коли ж одначе врахувати сюди ще нагороджений військовий п'ятизмаг, то перемога цього року за шведами. Зараз за ними іде Швейцарія й Америка по 4 і 3 золоті медалі, Франція і Канада по 2, Фінляндія, Бельгія й Італія по 1 золотій медалі.

Шведи виграли: біги на 18 кілометрів, 50 км, штафету 4×10 і біг ковзальярів на 10 кілометрів.

Норвежці: лещетарські скоки і три біги ковзальярів — 500 м, 1500 м і 5000 метрів.

Фінляндці: виграли вперше в історії норвезьку конкуренцію (сума точок з бігу на 19 км і скоків).

Американці: біг санок-чвірок, мистецьку їзду чоловіків і спеціальний крутоїзд жінок.

Швейцарці: виграли біг санок-двійок, спеціальний крутоїзд жінок і чоловіків.

Австрійці: виграли крутоїзд жінок.

Французам — здобув дві золоті медалі Анрі Ореїе в з'їзді й альпійській комбінації.

Канадійці — завдячують дві перемоги славі Барбарі Анні Скот, першунці в мистецькій їзді на совгах і своїй гаківковій дружині.

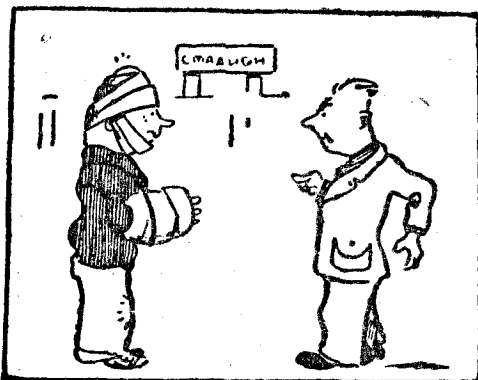
Італійцям — врятував честь Бібія, торговець яриною у Швейцарії, в їзді санками одинокою.

Особливий інтерес викликали змагання за гаківкові першества, які притягнули десятки тисяч публіки. Безконкурентними гаківкарями є канадійці. (Коли в 1936 році виграли олімпійський гаківковий турнір Англія, то тільки завдяки канадійцям, які прийняли англійське громадянство.) Цього року презентувала Канаду дещо слабша дружина гаківкарів. Але ж вистачила презентація гаківкарів «Королівської Повітряної Фльоти» Канади, щоб здобути перемогу. Грізним противником канадійців були чехи (Канада — ЧСР 0:0), які в кількох роках розбудували штучні ледовища (7) і вже сьогодні можуть похвалитися гарними міжнародними успіхами.

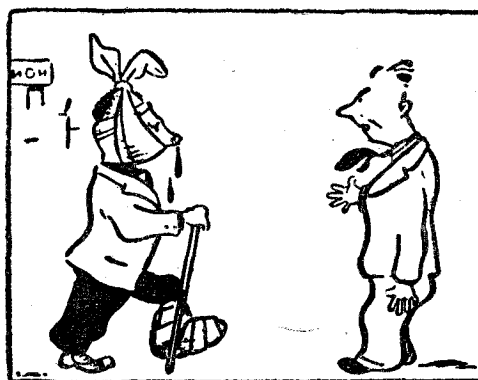
Зраховуючи разом всі здобуті досі у п'ятьох олімпійських зимових ігрищах медалі, то першество треба дати норвежцям (24 золотих, 22 срібних і 19 бронзових) — перед Америкою (12 зол., 11 сріб., і 10 бронз.) і шведами (10 зол., 9 сріб. і 8 бронз.).

Чергові Олімпійські зимові ігрища мають відбутися 1952 року в Осльо.

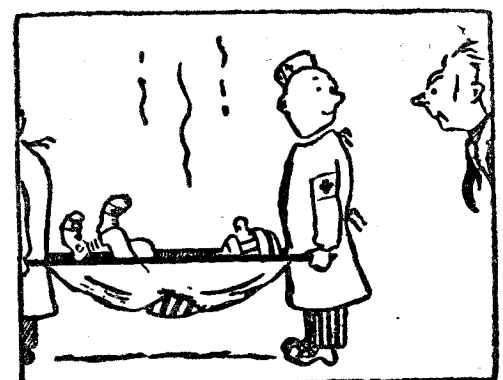
Пр.

— Грав?
— Ні, хорував...

— Хорував?
— Ні, був суддею...

— Суддював?
— Ні грав...

Подав Л. Б.